

**KONFERENCJA
EPISKOPATU
POLSKI**

POLISH BISHOPS'
CONFERENCE
—
CONFERENTIA
EPISCOPORUM
POLONIAE

SEKRETARIAT SZEFY KKS
L.dz. AK. 020. 8. 2022
Data wpływu 22. 09. 2022

Abp Stanisław Gądecki
Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Do druku nr 2528

Warszawa, dnia 20 września 2022 roku

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-WP. 020. 218. 14. 2022

Data wpływu 23. 09. 2022.

SEP - D/ 9.1.1-53

Szanowna Pani Minister,

w odpowiedzi na pismo z dnia 5 sierpnia 2022 roku (SPS-WP.020.218.5.2022) – w trybie art. 4. ustawy z dnia 17 maja 1989 roku *o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej* – przesyłam opinię Konferencji Episkopatu Polski na temat prezydenckiego projektu ustawy o zmianie ustawy o *Państwowej Komisji do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 oraz niektórych innych ustaw*, przygotowaną przez Biuro Delegata KEP ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży.

Z wyrazami szacunku,

✠ Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Szanowna Pani
Min. Agnieszka KACZMARSKA
Szef Kancelarii Sejmu

SEKRETARIAT SZEFY KKS

L.dz. DS. 175. 484. 2022

Data wpływu 22. 09. 2022

OPINIA
KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI
WS. PREZYDENCKIEGO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY
O PAŃSTWOWEJ KOMISJI DS. WYJAŚNIANIA PRZYPADKÓW CZYNNOŚCI
SKIEROWANYCH PRZECIWKO WOLNOŚCI SEKSUALNEJ I OBYCZAJNOŚCI WOBEC
MAŁOLETNIEGO PONIŻEJ LAT 15 ORAZ NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW

Przedstawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy o Państwowej Komisji do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 2528, nie był na poprzednich etapach prac legislacyjnych przedmiotem konsultacji społecznych. Tym samym rozpoczęcie prac legislacyjnych w Sejmie otwiera okazję do sformułowania spostrzeżeń dotyczących proponowanej regulacji, zwłaszcza tych, które kierowane są w intencji zapewnienia efektywnej procedury realizacji nałożonych na Komisję zadań.

W toku dotychczasowych prac Komisji istotnym problemem były jej wystąpienia kierowane do Kościoła katolickiego, bezpośrednio do kościelnych osób prawnych lub organów sądowniczych działających i sprawujących jurysdykcję na podstawie Kodeksu prawa kanonicznego. Komisja oczekiwała przekazywania szczegółowych informacji i akt z toczących się lub zakończonych postępowań kanonicznych, w tym również tych, które pozostają w jurysdykcji samej Stolicy Apostolskiej. Wątpliwości Konferencji Episkopatu Polski dotyczące prośby Państwowej Komisji o przekazanie dokumentacji karnych postępowań kanonicznych, dotyczyły pytania o podstawę prawną działania oraz ustawowe uprawnienia Państwowej Komisji. Ze strony kościelnej, aby zmierzyć się z wątpliwościami natury prawno-kanonicznej, Konferencja Episkopatu Polski pismem z dnia 30 czerwca 2021 r. skierowała do Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej zapytania dotyczące prośby Państwowej Komisji. Jak dotąd biskupom polskim przekazano przez Nuncjaturę Apostolską w Polsce w grudniu 2021 r. dwa dokumenty: Uwagi Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych na temat pytań Konferencji Episkopatu Polski odnośnie do stosowania *motu proprio* „*Vos estis lux mundi*” oraz Wskazania Nuncjatury dotyczące współpracy ze świeckim wymiarem sprawiedliwości. Prezentowany przez stronę kościelną pogląd prawny sprowadza się do twierdzenia, że w przypadku sprawowania jurysdykcji przez Kościół katolicki, ten korzysta z przywileju swobody działania (art. 5 Konkordatu). Jeżeli zaś chodzi o postępowanie jurysdykcyjne prowadzone przez Kongregację Nauki Wiary, badane samodzielnie przez nią albo powierzone do realizacji, ale w ramach jej właściwości, przez organ diecezjalny, to dostęp do akt tej sprawy może nastąpić wyłącznie w drodze pomocy prawnej między dwoma podmiotami prawa międzynarodowego — Rzeczpospolitą Polską oraz Stolicą Apostolską. Dodatkowo, informacje i dokumenty zgromadzone przez ordynariusza i przełożonego zgromadzenia są w świetle prawa kanonicznego objęte tajemnicą służbową, której ujawnienie stoi w sprzeczności z Kodeksem prawa kanonicznego. Niezależnie od dobrej woli po stronie Konferencji Episkopatu Polski do jak najbardziej intensywnej i transparentnej

współpracy z Komisją, określone uwarunkowania prawne uniemożliwiły spełnienie oczekiwań Komisji, jakie były formułowane wobec strony kościelnej.

Zasada zawarta w art. 91 ust. 2 w zw. z art. 25 ust. 4 Konstytucji przesadza o nadrzędności Konkordatu, jak wszystkich umów międzynarodowych ratyfikowanych za zgodą wyrażoną w ustawie, nad ustawami. Nie należy więc stanowić takich ustaw, które byłyby sprzeczne z Konkordatem. A gdyby doszło do sprzeczności między postanowieniami Konkordatu i ustawy, należy uznać pierwszeństwo konkordatu nad ustawą. Zanim nastąpiłoby zastosowanie konkordatu, należałoby podjąć próbę pogodzenia ustawy z konkordatem.

Na tle tych spostrzeżeń należy zwrócić uwagę na treść planowanych jako nowe jednostki redakcyjne przepisów art. 3a ustawy (w zw. z art. 1 pkt 3). Przepis ten przewiduje, że: „Organy państwa, organizacje i podmioty, na wniosek Komisji, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań przez nią wykonywanych, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 2 i art. 3 ust. 2 pkt 2 i 5, przekazują niezwłocznie, nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku Komisji, posiadane informacje lub dokumenty, chyba że ich przekazanie jest wyłączone lub ograniczone na podstawie przepisów odrębnych”. W projektowanym art. 3c znajduje się katalog tajemnic chronionych prawem, które nie są przeszkodą w dostępie Komisji do informacji, ale — ze zrozumiałych powodów — nie ma tam wymienionej tajemnicy, której źródłem są przepisy prawa kanonicznego.

Uzasadnienie projektu w tym zakresie jest stosunkowo enigmatyczne. Wspomina się bowiem wyłącznie o treści przepisu, podnosząc, że: „W art. 3a proponuje się, aby organy państwa oraz organizacje i podmioty, o których mowa w art. 1 pkt 3 ustawy, były obowiązane, na wniosek Komisji, do niezwłocznego przekazania, nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku, żądanych przez Komisję informacji lub dokumentów. Wykonanie tego obowiązku wyznaczają dwie przesłanki. Po pierwsze, przekazane informacje i dokumenty muszą być niezbędne do realizacji zadań wykonywanych przez Komisję. Po drugie, przekazanie dokumentów lub informacji nie może być wyłączone lub ograniczone na podstawie odrębnych przepisów prawa (np. informacji niejawnych)”. Biorąc pod uwagę, że zagadnienie współpracy ze stroną kościelną i przeszkody w dostępie do dokumentów z postępowań kanonicznych były szeroko komunikowane publicznie przez Komisję, brzmienie projektowanych przepisów oraz wskazane intencje zmian w przedstawionym uzasadnieniu, zwłaszcza wobec zawartego w nich ograniczenia przewidzianego w projektowanym przepisie *in fine*, budzą rozczarowanie, bowiem nie pozwalają na czytelne przesądzenie o skutkach przyjęcia nowelizacji w zaproponowanym kształcie w tym obszarze.

Zwraca uwagę również sens wynikającej z art. 25 ust. 4 Konstytucji zasady bilateralności, w myśl której regulacja prawna relacji państwa z Kościołem katolickim jest następstwem porozumienia między zainteresowanymi stronami. Wspomina się niekiedy w literaturze przedmiotu, że polski model relacji między państwem polskim a związkami wyznaniowymi powinien być rozumiany jako indywidualne i w pełni konsensualne kształtowanie stosunków państwa z konkretnym związkiem religijnym. Wyraża się ona nie tylko w aspekcie proceduralnym, ale i materialnym. W przypadku Kościoła katolickiego Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 2 grudnia 2009 roku, U 10/07, OTK-A 2009, nr 11, poz. 163, pkt V.5.) uznał szczególną pozycję Kościoła katolickiego w systemie

prawnym RP, której źródłem jest art. 25 ust. 4 (oraz Konkordat), stanowiący „swoistą *lex specialis* wobec pozostałych przepisów art. 25 Konstytucji, a zwłaszcza wobec art. 25 ust. 1 Konstytucji”.

Powyższe uwarunkowania są rozpoznane przez Stolicę Apostolską. W przekazanych biskupom polskim w grudniu zeszłego roku uwagach Papieskiej Rady ds. tekstów prawnych oraz wskazaniach Nuncjatury Apostolskiej w Polsce znajduje się postulat zwołania Komisji Wspólnej Rządu i KEP w celu wyjaśnienia szczegółowych kwestii dot. współpracy Kościoła w Polsce z państwowym wymiarem sprawiedliwości w sprawach dot. wykorzystania seksualnego małoletnich.

Wobec przedstawionych uwag wyrażamy przekonanie o konieczności podjęcia prac zmierzających do ustalenia zasad współpracy między Komisją a Kościołem katolickim w zakresie realizacji zadań Komisji. Wyrażamy gotowość przedstawienia poglądu prawnego w tym zakresie podczas prac komisji sejmowej, jak również uważamy, że przyjęcie proponowanej nowelizacji w zamiarze, po jej ewentualnym doprecyzowaniu, by stanowiła ona podstawę do obowiązku do przekazywania przez stronę kościelną Komisji dokumentów z toczących lub zakończonych postępowań powinno być poprzedzone ustaleniami właściwymi dla stosunków państwo-Kościół katolicki, zgodnie z Konstytucją RP i Konkordatem. Biorąc pod uwagę materię dopuszczalnych poprawek w drugim i trzecim czytaniu ustawy wydaje się, że ustalenie to powinno nastąpić przed drugim czytaniem ustawy.

/Biuro Delegata KEP ds. Ochrony Dzieci i Młodzieży/